

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту довкілля
та природних ресурсів України

31.08.2020 № 75

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПРИРОДНИЙ ЗАПОВІДНИК «МИХАЙЛІВСЬКА ЦІЛИНА»**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Природний заповідник «Михайлівська цілина» (далі – Заповідник) створений відповідно до Указу Президента України від 11 грудня 2009 року № 1035 «Про створення природного заповідника «Михайлівська цілина», є територією природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Заповідник розташований на території Лебединського та Недригайлівського районів Сумської області.

1.2. Заповідник є бюджетною, неприбутковою, природоохоронною, науково-дослідною установою і входить до складу природно-заповідного фонду України, охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення та використання.

1.3. Заповідник є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки у відділенні Державної казначейської служби України і утримується за рахунок коштів державного бюджету. Заповідник має печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням, штампи та офіційну емблему, що реєструються в установленому порядку, та бланки.

1.4. Заповідник віднесено до сфери управління Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (далі – Міндовкілля).

1.5. Заповідник у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про Червону книгу України», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», Земельним, Лісовим та Водним кодексами України, міжнародними договорами, іншими законодавчими та нормативно-правовими актами, Проектом організації території та охорони природних комплексів природного заповідника «Михайлівська цілина» (далі – Проект організації території), а також цим Положенням.

Завдання, науковий профіль, характер функціонування і режим території Заповідника визначаються у цьому Положенні.

1.6. Загальна площа Заповідника становить 882,9 гектара земель державної власності, які надаються (в тому числі із вилученням у землекористувачів) Заповіднику в постійне користування.

1.7. Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами та об'єктами вилучаються з господарського використання і надаються Заповіднику в постійне користування у порядку, встановленому законодавством.

1.8. Право Заповідника на постійне користування земельними ділянками, оформлюється витягом з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно про зареєстровані права та/або їх обтяження.

1.9. Межі земельних ділянок, що перебувають у постійному користуванні Заповідника встановлюються в натурі (на місцевості) та закріплюються межовими знаками в порядку, визначеному законодавством. Відомості про земельні ділянки, що перебувають у користуванні Заповідника та про обмеження щодо їх використання до Державного земельного кадастру у

встановленому законодавством порядку та обов'язково враховуються при реконструкції та розвитку прилеглих територій.

1.10. На території Заповідника у визначених місцях встановлюються необхідні державні інформаційні та охоронні знаки затвердженого зразка.

1.11. Юридична та поштова адреса Заповідника: вул. Інтернаціональна, 1, с. Катеринівка, Лебединський район, Сумська область, 42227.

2. МЕТА СТВОРЕННЯ І ЗАВДАННЯ

2.1. Заповідник створений з метою збереження та відтворення типових та унікальних степових природних комплексів, що мають важливе природоохоронне, наукове та естетичне значення.

2.2. Основними завданнями Заповідника є:
збереження природних комплексів та об'єктів на їх території;
проведення наукових досліджень і спостережень за станом навколишнього природного середовища, розробка на їх основі природоохоронних рекомендацій;

поширення екологічних знань;
сприяння у підготовці наукових кадрів і спеціалістів у галузі охорони навколишнього природного середовища та заповідної справи.

3. УПРАВЛІННЯ ЗАПОВІДНИКОМ

3.1. Управління Заповідником здійснюється відповідно до вимог законодавства спеціальною адміністрацією (далі – адміністрація).

3.2. Адміністрацію очолює директор, який призначається та звільняється з посади Міністром захисту довкілля та природних ресурсів України у порядку, передбаченому законодавством.

Рішення про призначення директора приймається відповідно до законодавства.

3.3. Адміністрація Заповідника розробляє:
штатний розпис Заповідника, кошторис і подає їх на затвердження в установленому порядку до Міндовкілля та структуру Заповідника, яку затверджує його керівник та подає на погодження до Міндовкілля;
щорічні плани заходів з наукової та науково-технічної діяльності, екологічної освітньо-виховної роботи;

плани природоохоронних заходів із збереження природно-заповідного фонду і подає їх на затвердження до Міндовкілля.

3.4. Для забезпечення виконання основних завдань та проведення природоохоронних заходів, науково-дослідних, екологічних освітньо-виховних, господарських та інших робіт, визначених Проектом організації території Заповідника, адміністрація має право в установленому порядку:

створювати відповідні структурні підрозділи (відділи, сектори, лабораторії, природознавчий музей, природоохоронні науково-дослідні відділення);

здійснювати будівництво споруд (адміністративних, лабораторних, житлових і господарських), шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, інженерних мереж, пов'язаних з діяльністю Заповідника;

публікувати результати своїх наукових досліджень або оприлюднювати їх іншим способом;

отримувати, передавати та поширювати наукову, науково-технічну інформацію;

брати участь у судових справах в якості позивача, відповідача, третьої особи, заявника, потерпілого, заінтересованої особи;

здійснювати інші види діяльності, не заборонені законодавством.

До затвердження Проекту організації території проведення зазначених заходів здійснюється відповідно до Проекту створення Заповідника та цього Положення.

3.5. Директор несе персональну відповідальність за виконання покладених на Заповідник завдань, у тому числі за організацію та проведення природоохоронних заходів, наукової та науково-технічної і рекреаційної діяльності, екологічних освітньо-виховних, господарських та інших робіт, збереження закріпленого за Заповідником державного майна і забезпечення протипожежної безпеки його об'єктів, за створення належних соціально-побутових і виробничих умов для працівників Заповідника тощо.

Директор Заповідника письмово погоджує з Міндовкілля свої відпустки, дні відпочинку та закордонні відрядження, а також інформує Міндовкілля про відрядження у межах України та невідкладно інформує про свою тимчасову непрацездатність.

Атестація директора та інших працівників Заповідника проводиться у порядку, передбаченому законодавством.

3.6. Повноваження директора Заповідника:

здійснює керівництво роботою адміністрації Заповідника та несе відповідальність за виконання покладених на неї завдань;

забезпечує виконання завдань, визначених у пункті 2.2. розділу 2 «Мета створення і завдання» Положення;

представляє Заповідник в органах державної влади, місцевого самоврядування, судових органах, підприємствах, установах, організаціях усіх форм власності та у відносинах з трудовим колективом;

розпоряджається за погодженням із Міндовкілля коштами та майном Заповідника у порядку, встановленому законодавством;

відповідає за результати діяльності перед Міндовкілля;

видає у межах своєї компетенції накази;

визначає функціональні обов'язки працівників Заповідника;

здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

3.7. Директор призначає на посаду та звільняє з дотриманням вимог законодавства заступника директора – головного природознавця за погодженням із Міндовкілля, керівника юридичної служби (юрисконсульта відповідної категорії, який виконує функції юридичної служби в установі) – за погодженням з керівником юридичної служби Міндовкілля.

3.8. У разі відсутності директора (відрядження, відпустка, хвороба тощо), його обов'язки виконує заступник директора – головний природознавець.

3.9. Директор призначає та звільняє з посади наукових, інженерно-технічних та інших працівників Заповідника з дотриманням вимог законодавства.

3.10. Для вирішення наукових і науково-технічних проблем у Заповіднику створюється науково-технічна рада (далі – НТР). Положення про НТР і її склад затверджуються Міндовкілля в установленому порядку.

3.11. Для виконання окремих робіт (надання послуг) директор може залучати громадян, виробничі, творчі та інші колективи, спеціалістів наукових і вищих навчальних закладів, укладаючи з ними відповідні цивільно-правові договори у встановленому законодавством порядку.

3.12. Директор створює умови для підвищення професійного рівня і кваліфікації працівників.

3.13. З метою регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин і узгодження інтересів працівників і адміністрації Заповідника між ними, у відповідності до законодавства, укладається колективний договір, який підписується уповноваженими представниками сторін.

Повноваження трудового колективу визначаються законодавством.

3.14. Місцеві органи влади та громадськість сприяють діяльності адміністрації в збереженні та охороні природних комплексів та виконанні поставлених перед нею завдань.

4. СТРУКТУРА ТА РЕЖИМ ТЕРИТОРІЇ ЗАПОВІДНИКА

4.1. Територія Заповідника враховується в усіх видах землевпорядної, містобудівної та проектної документації.

На території Заповідника забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню цієї зони або порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на її природні комплекси та об'єкти, а саме:

будівництво споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту і зв'язку, не пов'язаних з діяльністю Заповідника, розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення, стоянка транспорту, а також проїзд і прохід сторонніх осіб, прогін свійських тварин, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, лісосплав, проліт літаків та вертольотів нижче 2000 метрів над землею, подолання літаками звукового бар'єру над територією Заповідника та інші види штучного шумового впливу, що перевищують установлені нормативи;

геологорозвідувальні роботи, розробка корисних копалин, порушення ґрунтового покриву та гідрологічного і гідрохімічного режимів, руйнування геологічних відслонень, застосування хімічних засобів, усі види лісокористування, а також заготівля кормових трав, лікарських та інших рослин, квітів, насіння, очерету, випасання худоби, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування, інші види користування рослинним і тваринним світом, що призводить до порушення природних комплексів;

мисливство, селекційний відстріл тварин, рибальство, лісокультурні роботи, проведення суцільних санітарних рубок, вирубування дуплястих, сухостійних, фаутих дерев та ліквідація захаращеності, всі види екскурсій, крім пішохідних, біотехнічні заходи, сінокосіння механізованими засобами, туризм, інтродукція нових видів тварин і рослин, проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково обґрунтовану ємність угідь, збирання колекційних та інших матеріалів, крім матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень;

погіршення стану збереження середовищ перебування (зростання) видів тваринного та рослинного світу і природних оселищ, занесених до Червоної книги України та міжнародних Червоних списків.

Для збереження і відтворення корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у Заповіднику відповідно до Проекту організації території допускається:

виконання відновлювальних робіт на землях з порушеними корінними природними комплексами, а також здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів Заповідника внаслідок антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, видів рослин і тварин, які зникають, тощо;

здійснення протипожежних заходів та вибіркового діагностичного відстрілу диких тварин для ветеринарно-санітарної експертизи, що не порушують режиму Заповідника;

спорудження у встановленому порядку будівель та інших об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед Заповідником завдань;

збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи.

4.2. Проектом організації території Заповідника може бути передбачено виділення земельних ділянок для задоволення господарських потреб Заповідника та його працівників у сінокосах, випасах,городах та паливі відповідно до встановлених нормативів.

4.3. У разі термінової необхідності за рішенням НТР Заповідника на його території можуть проводитися заходи, спрямовані на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха, не передбачені Проектом організації території.

Для ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, в результаті яких виникає пряма загроза життю людей чи знищення заповідних природних комплексів, особливо термінові заходи здійснюються за рішенням адміністрації Заповідника.

4.4. Використання природних ресурсів на території Заповідника здійснюється у загальному та спеціальному порядках. Загальне використання природних ресурсів здійснюється відповідно до цього Положення, Проекту організації території та з урахуванням вимог режиму території.

Спеціальне використання природних ресурсів у межах території Заповідника здійснюється на підставі дозволів, виданих Сумською обласною державною адміністрацією у межах лімітів, затвердженим Міндовкілля.

5. ОХОРОНА ЗАПОВІДНИКА

5.1. Охорона території Заповідника покладається на службу його охорони, що входить до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України.

5.2. Службу державної охорони Заповідника (далі – служба держохорони) очолює директор Заповідника, який несе повну відповідальність за організацію її діяльності та забезпечення додержання режиму території, а також збереження, відтворення та раціональне використання природних комплексів і ресурсів у межах його території.

5.3. Управління службою держохорони здійснює Міндовкілля.

5.4. Основними завданнями служби держохорони є:
забезпечення додержання режиму території та об'єктів Заповідника;
попередження та припинення порушень природоохоронного законодавства на території Заповідника.

5.5. Повноваження служби держохорони визначаються законодавством.

5.6. Порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Заповідника тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність.

5.8. Розмір шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища на території Заповідника, визначаються в установленому законодавством порядку та підлягає компенсації в повному обсязі.

5.9. Державний контроль за додержанням режиму Заповідника здійснюється Державною екологічною інспекцією України.

5.10. Громадський контроль за додержанням режиму території Заповідника здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля.

5.8. Державний контроль за додержанням режиму Заповідника здійснюється Державною екологічною інспекцією України.

5.9. Громадський контроль за додержанням режиму території Заповідника здійснюється громадськими інспекторами з охорони довкілля.

6. НАУКОВА ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАПОВІДНИКА

6.1. Наукова та науково-технічна діяльність на території Заповідника проводиться з метою вивчення природних процесів, забезпечення постійного спостереження за їх змінами, екологічного прогнозування, розробки наукових основ охорони, відтворення та використання природних ресурсів та найбільш цінних об'єктів, для забезпечення збереження, охорони та відтворення природних комплексів та об'єктів, особливо рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України та міжнародних Червоних списків, дослідження та збереження історико-культурних цінностей за основними напрямками і в порядку, передбаченому Положенням про наукову та науково-технічну діяльність природних і біосферних заповідників та національних природних парків, затвердженого наказом Мінприроди від 29.10.2015 № 414, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18.11.2015 за № 1444/27889.

Основними напрямками наукової та науково-технічної діяльності Заповідника є здійснення фундаментальних та прикладних наукових досліджень функціонування екосистем в умовах заповідного режиму, які включають:

- ведення Літопису природи;

- організацію та здійснення систематичних спостережень (моніторингу) за станом та динамікою природних комплексів та об'єктів, екосистем та клімату;

- інвентаризацію об'єктів флори та фауни, рослинних угруповань, природних середовищ (оселищ) та ландшафтного різноманіття тощо;

- розроблення наукових рекомендацій (програм, планів дій) щодо збереження і відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослинного і тваринного світу, занесених до Червоної книги України, до регіональних переліків видів рослин і тварин, що підлягають особливій охороні, та/або до переліків видів рослин і тварин, що підлягають охороні згідно з міжнародними зобов'язаннями, відновлення порушених корінних природних комплексів, гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися, запобігання проникненню чужорідних видів рослин і тварин, які загрожують екосистемам, середовищам існування або видам, контролю або усунення таких чужорідних видів;

- підготовку наукових матеріалів та рекомендацій, необхідних для провадження екологічної освітньо-виховної роботи та інших видів діяльності Заповідника;

- створення та ведення наукових фондів, баз даних, інформаційних систем;

- первинний облік кадастрових відомостей щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

6.2. Основною формою узагальнення результатів наукових досліджень та спостережень за станом і змінами природних комплексів на території Заповідника є його Літопис природи, який ведеться в установленому порядку за

Програмою Літопису природи для заповідників та національних природних парків, затвердженою спільним наказом Міністерства екології та природних ресурсів України та Національної академії наук України від 25.11.2002 № 465/430.

6.3. Заповідника має право:

брати участь в екологічних, регіональних, галузевих, державних, загальнодержавних, міжнародних програмах, а також конференціях, симпозіумах тощо;

здійснювати наукову та науково-технічну діяльність на замовлення та у відповідності до договорів з іншими заінтересованими організаціями та установами з природоохоронних та інших питань, віднесених до компетенції адміністрації Заповідника;

формувати фонди наукових матеріалів (поповнення колекційних матеріалів, фенотек, ценотек тощо), обмінюватися експонатами у встановленому порядку.

6.4. Для організації наукової та науково-технічної діяльності у Заповіднику створюються структурні підрозділи (відділи, сектори, лабораторії).

6.5. Щорічні плани заходів з наукової та науково-технічної діяльності Заповідника та звіти про їх виконання розглядаються його НТР та затверджуються директором Заповідника.

6.6. Наукові дослідження на території Заповідника можуть здійснюватись іншими науково-дослідними установами та організаціями на основі єдиних програм і планів науково-дослідних робіт чи договорів між цими установами та організаціями і адміністрацією Заповідника.

7. ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТНЬО-ВИХОВНА РОБОТА

7.1. У Заповіднику проводиться екологічна освітньо-виховна робота з метою цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку і діяльність місцевого населення та відвідувачів стосовно збереження природної спадщини країни, природних комплексів територій та об'єктів Заповідника, забезпечення підтримки природоохоронної діяльності Заповідника шляхом поширення знань і підвищення обізнаності щодо цінностей біологічної та ландшафтної різноманітності, формування екологічної свідомості та виховання поваги до природи за основними напрямками і з використанням форм діяльності, визначених у Положенні про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду, затвердженому наказом Мінприроди від 26.10.2015 № 399, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11.11.2015 за № 1414/27859.

7.2. Заповідник у сфері екологічної освітньо-виховної роботи співпрацює з усіма верствами населення, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, громадськими та міжнародними організаціями, насамперед з дошкільними, загальноосвітніми, позашкільними, професійно-технічними та

вищими навчальними закладами, засобами масової інформації.

7.3. Для організації екологічної освітньо-виховної роботи у Заповіднику створюється структурний підрозділ.

7.4. Щорічні плани заходів та звіти з екологічної освітньо-виховної роботи Заповіднику розглядаються його НТР та затверджуються директором Заповідника.

8. ФІНАНСУВАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

8.1. Фінансування заходів, пов'язаних із функціонуванням Заповідника, здійснюється відповідно до законодавства за рахунок коштів загального та спеціального фондів Державного бюджету України. Для цієї мети можуть також залучатися кошти місцевих бюджетів, благодійних фондів, кошти підприємств, установ, організацій, громадян та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.

8.2. Кошти, отримані в результаті надання платних послуг згідно з переліком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду», є спеціальними коштами Заповідника і вилученню не підлягають. Ці кошти використовуються для здійснення заходів щодо охорони території та об'єктів Заповідника і провадження діяльності, передбаченої цим Положенням відповідно до кошторису, затвердженого Міндовкілля в установленому порядку.

8.3. Матеріально-технічне забезпечення Заповідника здійснюється в установленому порядку.

8.4. Адміністрація Заповідника може встановлювати в установленому порядку плату за відвідування території.

8.5. Проведення заходів щодо збереження природних комплексів та іншої діяльності здійснюється згідно з планом природоохоронних заходів, що затверджується Міндовкілля.

8.6. Заповідник може подавати в установленому порядку запити про виділення коштів для здійснення природоохоронних заходів.

9. МАЙНО

9.1. Майно Заповідника складають основні фонди, а також інші матеріальні цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі Заповідника.

9.2. Майно Заповідника є державною власністю і закріплюється за ним на праві оперативного управління. Заповідник володіє, користується і розпоряджається зазначеним майном за погодженням з Міндовкілля, вчиняючи щодо нього дії, що не суперечать вимогам законодавства і цьому Положенню.

9.3. Земля, основні фонди, інше державне майно не можуть бути предметом застави.

9.4. Списання державного майна з балансу може здійснюватись Заповідником тільки в порядку, передбаченому законодавством.

9.5. Джерелами формування майна Заповідника є бюджетні асигнування, кошти спеціального фонду, благодійні внески, пожертвування організацій, установ, громадян та інші надходження, не заборонені законодавчими актами України.

9.6. Заповідник має право за погодженням з Міндовкілля здавати в установленому порядку в оренду державне майно, яке не використовується в природоохоронних, наукових і виробничих цілях, на вигідних для Заповідника умовах.

9.7. Збитки, заподіяні Заповідника внаслідок порушення його майнових прав юридичними і фізичними особами, відшкодовуються в установленому порядку, в тому числі за рішеннями суду.

10. ЗВІТНІСТЬ І КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ

10.1. Заповідник веде бухгалтерський, оперативний облік, складає періодичну, квартальну, фінансову річну та статистичну звітність і подає її в установленому порядку.

10.2. Директор та головний бухгалтер Заповідника несуть персональну відповідальність відповідно до законодавства за правильність та достовірність бухгалтерського та оперативного обліку, періодичної, квартальної, річної фінансової та статистичної звітності, а також за збереження фінансової документації.

10.3. Заповідник звітує про свою діяльність перед Міндовкілля та відповідними органами державної виконавчої влади в порядку і строки, визначені законодавством.

10.4. Міндовкілля здійснює контроль за діяльністю Заповідника у порядку визначеному законодавством.

11. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

11.1. Заповідник може брати участь у міжнародному співробітництві у сфері збереження біологічного та ландшафтного та різноманіття, особливо видів тваринного і рослинного світу та природних оселищ, занесених до міжнародних Червоних списків.

11.2. Заповідник зобов'язаний забезпечувати належне збереження його цінностей в якості міжнародної природоохоронної території – території Смарагдової мережі Європи «Природний заповідник «Михайлівська цілина».

11.3. Заповідник може брати участь у розробці та участі в реалізації міжнародних наукових та інших програм і проектів, обміні науковою

інформацією, підвищенні кваліфікації співробітників Заповідника, входити до складу міжнародних природоохоронних асоціацій, об'єднань, організацій тощо.

12. ЗМІНА МЕЖ, КАТЕГОРІЇ ТА СКАСУВАННЯ СТАТУСУ ЗАПОВІДНИКА

12.1. Зміна меж, категорії та скасування статусу території Заповідника проводиться відповідно до законодавства.

13. ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАЦІЇ ЗАПОВІДНИКА

13.1. Припинення діяльності Заповідника проводиться в установленому законодавством порядку.

13.2. Ліквідація адміністрації Заповідника здійснюється в порядку, передбаченому законодавством.

Директор Департаменту
природно-заповідного фонду

Едуард АРУСТАМЯН